

(प्राचीन भारतात काही धार्मिक विधी प्रचलित होत्या जसे, यज्ञ करणे, सतत यज्ञांत लाकुड, धान्य, तुप जाळून पेटत ठेवलेल्या अग्नीने स्वताला तापवित राहणे, नदीत वा तळ्यांत उभे राहून आपले पाप धुवून काढून मुक्ती प्राप्त करणे इत्यादि.

खालील सुत्तांत अशाच धार्मिक विधींना महत्त्व देणाऱ्या सुन्दरिक भारद्वाज ब्राह्मणाला बुद्ध खरा धार्मिक विधी कसा असतो व आपण असे यज्ञ कसे करतो ते समजावून सांगतात. ते म्हणतात, मी सुद्धा यज्ञातील आग सतत जाळत ठेवतो, मी सुद्धा तळ्यांत अंघोळ करीत राहतो, पण तुझा यज्ञ बाहेरचा आहे, तर माझा आंतरिक.

माझ्या यज्ञांत मी माझ्या मनातला अहंकार सतत जाळत असतो आणि माझ्या धम्माच्या तळ्यांत अंघोळ करून ओला न होताच मुक्ती प्राप्त करीत होतो.

या पाठ्य घटकात बुद्धाने यज्ञ म्हणजे काय? यज्ञांत काय आहूति द्यायची, कशी द्यायची हे नीट समजावून सांगितले आहे. यज्ञाचा खरा अर्थ आजही असाच घेतला तर आपण सारे धम्मचारी होवू.)

“मा ब्राह्मण दारू समादहानो, सुद्धिं अमज्झि बहिद्धा एतं।
न हि तेन सुद्धिं कुसला वदन्ति, यो बाहिरेन परिसुद्धिमिच्छे ॥
“हित्वा अहं ब्राह्मण दारूदाहं, अज्झत्तमे वुज्जलयामि जोतिं ।
निच्चाग्निनी निच्चसमाहिततो, अरहं अहं ब्रह्मचरियं चरामि ॥
“मानो हि ते ब्राह्मण खारिभारो, कोधो धुमो भस्मनि मोसवज्जं ।
जिह्वा सुजा हृदयं जोतिठानं, अत्ता सुदन्तो पुरिसस्स जोति ॥
धम्मो रहदो ब्राह्मण सीलतित्थो, अनाविलो सब्बत्थि सतं पसत्थो ।
यत्थ हवे वेदगुनो सिनाता, अनल्लगत्ताव तरन्ति पारं ॥
“सच्चं धम्मो संयमो ब्रह्मचरियं, मज्झेसिता ब्राह्मण ब्रह्मपत्ति ।
सतुज्जुभूतेसु नमो करोहि, तमहं नरं धम्मसारीति ब्रुमी”ति ॥

(संयुक्त निकायो सगाथावग्गपालि, ब्राह्मणसंयुक्त सुन्दरिकसुत्त (आवश्यक फेरफार करून)

शब्दार्थ / सदृश

दारू (नपु.) - लाकुड, काष्ठ.

अमज्झि (अ.) - कल्पना केली.

अज्झत्तमेवुज्जलयामि - अज्झत + ऐव + उज्जलयामि =
आत + असो + प्रकाशमान.

धुमो (पु.) - धुर.

मोसवज्जं (नपु.) - असत्य, खोटे बोलणे.

जोतिठानं - जोति + ठान - (स्त्री.) - ज्योत प्रकाश + जागा.

समादहानो (समादहति) (क्रि.) - आग पेटविणे,
एकत्र करणे.

बहिद्धा (अ.) - बाहेर.

निच्चाग्निनी - निच्च + अग्निनी - नित्य आगीने.

भस्मनि (नपु.) - राख.

सुजा (स्त्री.) - हवनासाठी तुप घालण्याचा चमचा.

रहदो (पु.) - तलाव, तळे.

अनाविलो (वि.) - स्वच्छ निर्मळ.

अनाविलो (वि.) - स्वच्छ निर्मळ.

प्रश्न १ : खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- 000